

Karolina Żuk

Koło Naukowe Infologów
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Opiekun: dr Agnieszka Gołda
e-mail: kaja.zuk@gmail.com

Analiza bibliometryczna publikacji członków Koła Naukowego Bibliotekoznawców przy Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2007–2016)

Abstrakt: W artykule zanalizowano publikacje członków Koła Naukowego Bibliotekoznawców działającego przy Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, opublikowane w latach 2007–2016¹. W analizie zwrócono uwagę na liczbę ogłoszonych przez studentów tekstów wydanych w poszczególnych latach, ujawniając tendencje wzrostowe i spadkowe. Wyszczególniono typy publikacji naukowych członków Koła (elektroniczne i tradycyjne; redakcja książek, autorstwo rozdziałów w książkach oraz artykułów w czasopiśmie i przestrzeni internetowej). Zbadano zjawisko autorstwa i wieloautorstwa występującego w analizowanych materiałach. Ponadto dokonano podziału tematyki tekstów według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej.

Słowa kluczowe: Analiza bibliometryczna. Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej. Katowice. Koło Naukowe Bibliotekoznawców. Uniwersytet Śląski w Katowicach

¹ Spis bibliograficzny dostępny jest na stronie: <http://www.knb.ibin.us.edu.pl/wp-content/uploads/2012/11/Bibliografia-Cz%C5%82onk%C3%B3w-Ko%C5%82a.pdf>

Wstęp

W kołach naukowych studenci mogą podejmować inicjatywy wykraczające poza program studiów. Jednym z najważniejszych celów tych organizacji jest umożliwienie młodemu adeptom nauki rozwoju aktywności badawczej i publikacyjnej. Jacek Ladorucki w artykule *Koła naukowe jako szkoła twórczego działania* (2007) wymienia i omawia bogate formy działalności kół na przykładzie Studenckiego Koła Naukowego Bibliotekoznawców Uniwersytetu Łódzkiego. Z założenia koła naukowe służą pogłębianiu i popularyzacji wiedzy, podejmowaniu prób badawczych, nawiązywaniu współpracy z ludźmi nauki i innymi organizacjami naukowymi (także spoza macierzystej uczelni), ponadto organizują wyjazdy naukowe oraz wspomagają rozwijanie kreatywnego myślenia i nawiązywanie więzi koleżeńskich. Kolejną formą aktywności kół naukowych jest organizacja konferencji naukowych, seminariów, spotkań i uczestnictwo w nich. Umożliwia to wymianę doświadczeń, poznanie aktywności prowadzonych przez inne jednostki, dyskusję na temat dalszej działalności (Kubiak, Blecharz, 2006).

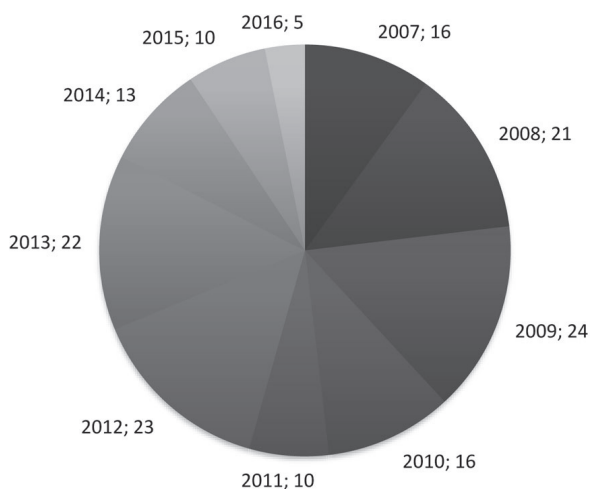
Koło Naukowe Bibliotekoznawców (dalej: KNB) zostało powołane w 1975 r. Początkowo działało przy Zakładzie Bibliotekoznawstwa, a obecnie Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; w czerwcu 2017 r. zmieniło nazwę na Koło Naukowe Infologów. Członkowie KNB – studenci i doktoranci – wśród wielu form aktywności organizacyjnej, popularyzatorskiej i naukowej podejmują także próby publikacyjne, m.in. na łamach założonego w 1998 r. periodyku „Nowa Biblioteka. Zeszyty Monograficzne Koła Naukowego Bibliotekoznawców Uniwersytetu Śląskiego”. Pierwsza edycja czasopisma ukazywała się w latach 1998–2002 pod kierunkiem Diany Pietruch-Reizes, ówczesnej opiekunki KNB. Zakres tematyczny półrocznika ograniczał się do zagadnień związanych z informacją naukową, bibliotekoznawstwem, komunikacją społeczną oraz do problemów interdyscyplinarnych i pogranicznych (Bajor, 2014; Łakomy, 2015). Po opublikowaniu pięciu zeszytów czasopismo zostało zawieszona, a decyzję o wznowieniu działalności „Nowej Biblioteki” podjęto w 2009 r. Redaktorem naczelnym została Agnieszka Bajor (opiekun KNB). Od 2010 r. czasopismo zaczęło się ukazywać jako półrocznik, a od 2015 r. jako kwartalnik, obecnie pod zmienionym tytułem: „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media”. W dzisiejszej postaci „Nowa Biblioteka” jest oficjalnym organem Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego (IBiIN UŚ).

Członkowie KNB mają zatem swój wkład w rozwój nauki – poprzez powołanie kwartalnika, na łamach którego publikowane są teksty studentów, doktorantów, pracowników IBiIN UŚ oraz innych autorów związanych z informatologią. Wyjazdy konferencyjne i badania własne stanowiły okazję do dzielenia się osiągnięciami naukowymi także na łamach innych czasopism oraz wydawnictw zwartych. Właśnie te teksty autorstwa członków KNB, opublikowane w różnych czasopismach, były przedmiotem analizy. W artykule skupiono się na statystycznym ujęciu liczby publikacji, sporządzono ranking najczęściej publikujących autorów, zanalizowano rodzaje publikacji i ich nośniki, zwrócono uwagę na zjawisko wieloautorstwa występującego w tych tekstach oraz na ich tematykę.

Podstawą przeprowadzonych badań był spis bibliograficzny publikacji członków Koła za lata 2007–2016 (dostępny na stronie: <http://www.knb.ibin.us.edu.pl/wp-content/uploads/2012/11/Bibliografia-Cz%C5%82onk%C3%B3w-Ko%C5%82a.pdf>), który powstał na podstawie sporządzonego przez Ewę Warząchowską wykazu pt. *Publikacje członków Koła Naukowego Bibliotekoznawców działającego przy Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2006–2010)*, opublikowanego na łamach „Nowej Biblioteki” w roku 2011 (nr 2). W spisie zarejestrowano artykuły, sprawozdania, recenzje i omówienia autorstwa członków KNB. Zastosowano w nim układ chronologiczny, a szeregowanie alfabetyczne według nazwisk autorów. Spis bibliograficzny co roku jest uzupełniany i publikowany na stronie WWW. Jego podstawą są roczne sprawozdania członków KNB z własnej działalności naukowej i organizacyjnej.

Liczba ogłoszonych tekstów

W latach 2007–2016 członkowie KNB ogłosili łącznie 160 publikacji (wykres 1).

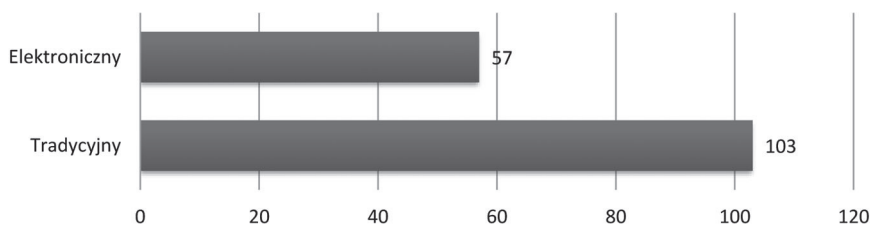
Wykres 1. Liczba publikacji członków KNB w poszczególnych latach

Źródło: Opracowanie własne.

W latach 2007–2013 nieznacznie zmieniała się liczba opublikowanych w każdym roku tekstów, pozostając jednak na poziomie około 20 publikacji rocznie, z wyjątkiem roku 2011, kiedy to ukazało się 10 tekstów. W ostatnich trzech badanych latach (2014–2016) widać wyraźną tendencję spadkową. Średnio ukazywało się o połowę mniej materiału w porównaniu z publikowanym we wcześniejszych latach. Zjawisko to można tłumaczyć mniejszą liczbą studentów, co przekłada się na mniejszą liczbę członków KNB.

Typologia dokumentów

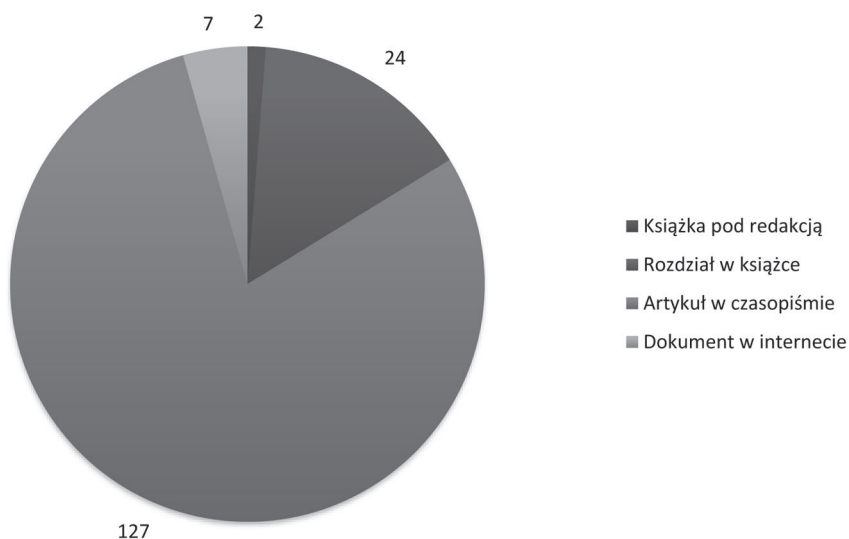
Wyodrębniono dwie podstawowe formy publikacji członków KNB: tradycyjne i elektroniczne. Analizując rodzaj nośnika, zauważono dominację formy tradycyjnej: 64,4% publikacji znajduje się na nośnikach tradycyjnych, a tylko 35,6% na nośnikach elektronicznych (wykres 2). Wśród tych drugich można wyróżnić materiały zapisane w postaci pliku PDF lub w formie artykułu internetowego. Należy też pamiętać o zjawisku cyfryzacji dokonań naukowych – część publikacji pierwotnie ogłoszonych w wersji drukowanej dziś ma już postać elektroniczną, czego przykładem mogą być wszystkie teksty pochodzące z „Nowej Biblioteki”.

Wykres 2. Rodzaje nośników tekstów autorstwa członków KNB

Źródło: Opracowanie własne.

W trakcie dalszej analizy rodzajów wypowiedzi studenckich wyróżniono redakcje książek, rozdziały w książkach, artykuły w czasopiśmie oraz na stronach WWW (wykres 3).

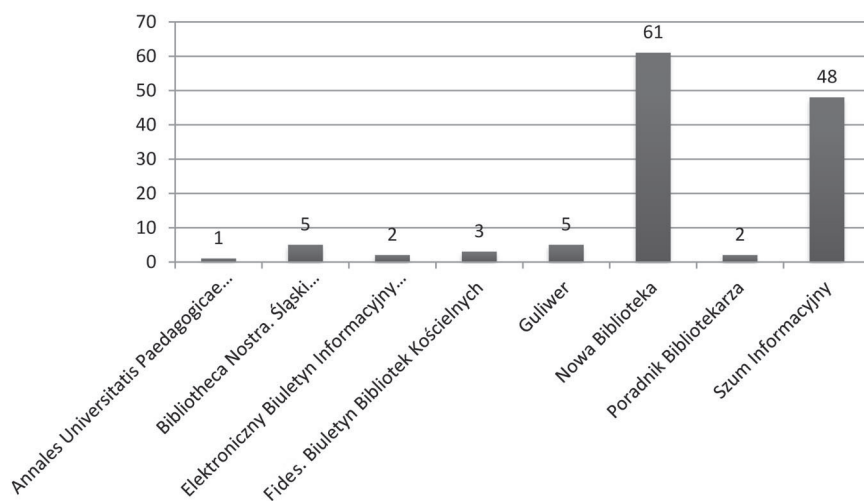
Wykres 3. Typy publikacji członków KNB

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowaną większość publikacji zarówno na nośnikach tradycyjnych, jak i elektronicznych stanowią teksty w czasopiśmie (80%; wykres 4). Najwięcej artykułów ukazało się dotychczas w „Nowej Bibliotece” (47%) oraz „Szumie Informacyjnym”² (38%). Pozostałe

² „Szum Informacyjny” z podtytułem „Elektroniczny Biuletyn Sekcji Bibliograficznej Koła Naukowego Bibliotekoznawców przy IBIN UŚ” był biuletynem online, wydawanym w latach 2007–2010, w czasie zawieszenia działalności „Nowej Biblioteki”. Publikowano w nim artykuły dotyczące nie tylko bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, ale również szeroko pojętych tematów społeczno-kulturowych. Archiwum

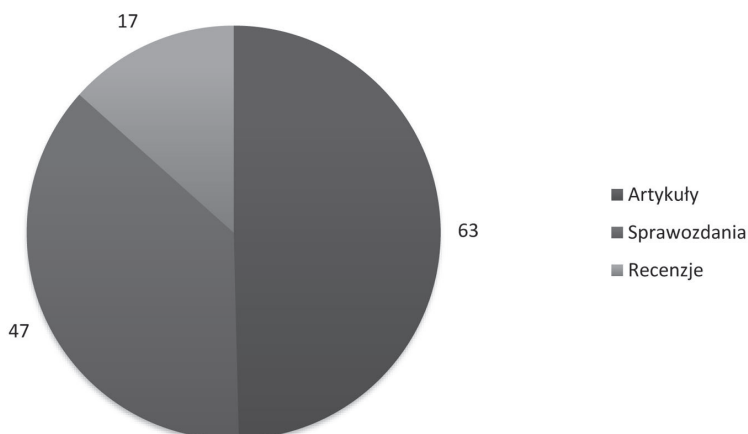
teksty (w liczbie każdorazowo nieprzekraczającej pięciu) ukazały się w następujących czasopismach: „Guliwer” (4%), „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” (4%), „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” (2%), „Poradnik Bibliotekarza” (2%), „Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” (2%) oraz „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia” (1%).

Wykres 4. Liczba artykułów w poszczególnych wydawnictwach ciągłych

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejnym analizowanym kryterium były typy wypowiedzi naukowych członków KNB, zamieszczone w czasopiśmie (wykres 5). Największą grupę tekstów stanowią artykuły (recenzowane i nierecenzowane) – w liczbie 63 (50%). W następnej kolejności znalazły się sprawozdania z konferencji i wycieczek – 47 (37%), najmniej jest omówień i recenzji innych publikacji – 17 (13%).

Wykres 5. Typy wypowiedzi czasopiśmienniczych

Źródło: Opracowanie własne.

Drugim pod względem liczebności typem publikacji autorstwa członków KNB po tekstach czasopiśmienniczych są rozdziały w wydawnictwach zbiorowych (15%). Pojawiły się one m.in. w podręczniku *Bibliotekarstwo* pod redakcją Anny Tokarskiej (Warszawa 2013) oraz w materiałach opublikowanych po konferencji zorganizowanej przez KNB, pt. *Komunikacja w bibliotece. Wybrane zagadnienia* (Katowice 2009). Rozdziały takie zamieszczono również w publikacjach: *Tradycyjne i nowoczesne bibliotekarstwo w oczach studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa: materiały z I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Biblioteka: obiekt – idea, wczoraj, dziś, jutro”* (Łódź, 18–19 maja 2007 r.) i *I Ogólnopolskiej Konferencji Studenckiej Kół Naukowych „Elektroniczne oblicze biblioteki”* (Lublin, 11 kwietnia 2008 r.) pod redakcją J. Ladoruckiego i Renaty Malesy (Kraków 2009) (2 artykuły); *Profesjonalna biblioteka: materiały pokonferencyjne Studenckiego Koła Naukowego Bibliotekoznawców Uniwersytetu Łódzkiego* pod redakcją Zbigniewa Gruszki (Łódź 2009) (3 artykuły) oraz *Wizje bibliotek i bibliotekarstwa* w opracowaniu A. Bajor (Katowice 2011) (3 artykuły). Pojedyncze artykuły znalazły się również m.in. w publikacjach: *Zjawisko wypalenia zawodowego w profesjach społecznego zaufania* pod redakcją Ilony Fajfer-Kruczek (Cieszyn 2010); *E-learning wyzwaniem dla bibliotek : materiały z ogólnopolskiej konferencji Częstochowa 11–12 października 2011 r.* pod redakcją Ewy Rux (Warszawa 2012); *Współczesne oblicza komunikacji i informacji. Problemy, badania, hipotezy* pod redakcją Ewy Głowackiej, Małgorzaty Kowalskiej i Przemysława Krysińskiego (Toruń 2014) i *Czytelnictwo w dobie in-*

formacji cyfrowej : rozwój, bariery, technologie pod redakcją Mai Wojciechowskiej (Warszawa 2015). Większość z wymienionych publikacji członkowie KNB ogłosili w pracach zbiorowych (9 tekstów), rzadziej w materiałach pokonferencyjnych (3 teksty).

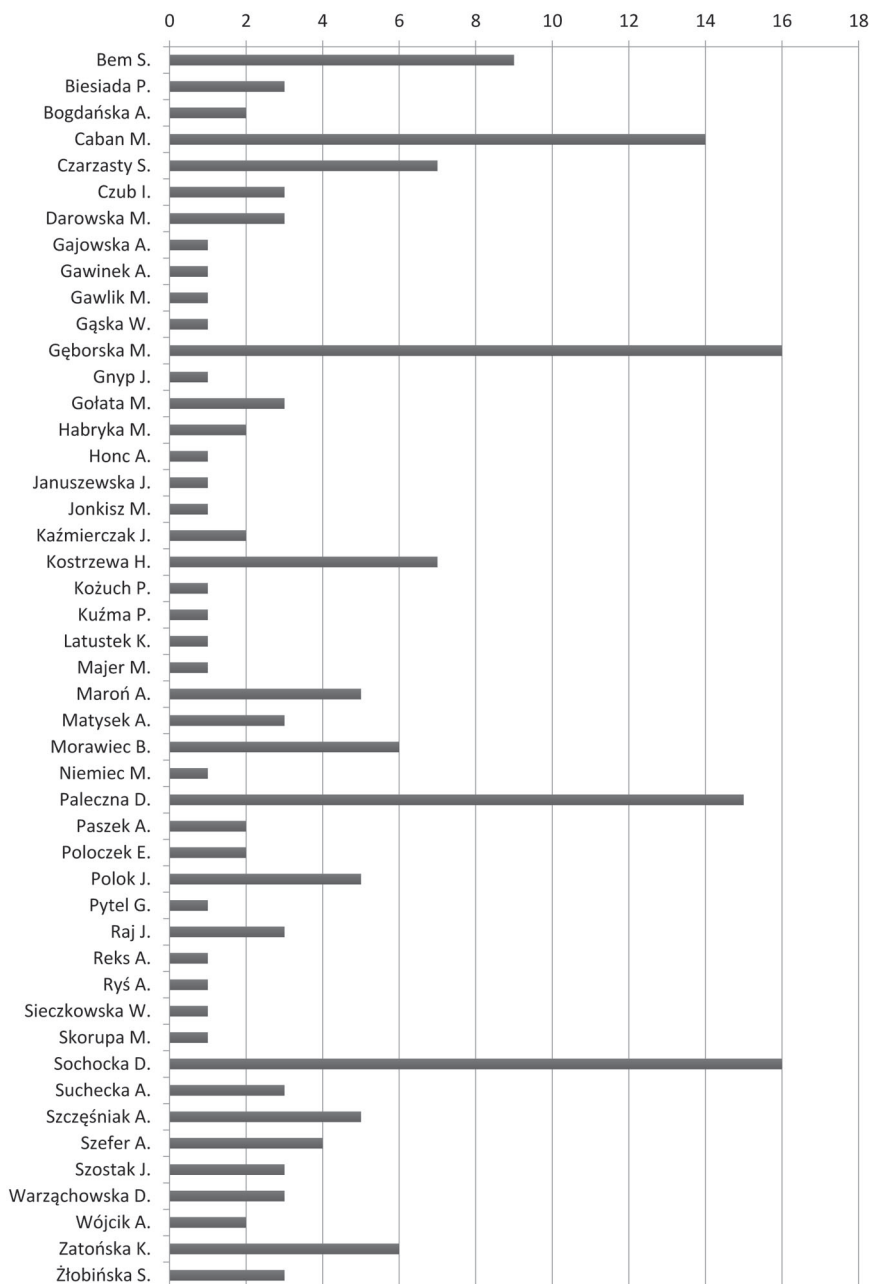
Do mniej wykorzystywanych form publikacji zaliczyć należy artykuły internetowe (4%) dostępne na portalu bibliosfera.net³. Najrzadszą formą publikacji były redakcje (1%): wspomniana *Komunikacja w bibliotece. Wybrane zagadnienia* (Katowice 2009) współredagowana przez opiekuna KNB A. Bajor oraz przewodniczącą KNB Dominikę Paleczną. Ukazał się ponadto monograficzny tom „Nowej Biblioteki” pod redakcją Małgorzaty Caban, zatytułowany *Oblicza informacji* (2013, nr 2).

Autorstwo i wieloautorstwo

Kolejnym elementem analizy publikacji członków KNB było autorstwo (wykres 6). Badając *Bibliografię publikacji i wystąpień konferencyjnych Członków Sekcji Bibliograficznej i Koła Naukowego Bibliotekoznawców przy Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2007–)*, zaobserwowano aktywność poszczególnych członków KNB, należących do organizacji zazwyczaj od roku do 9 lat (studia od pierwszego do trzeciego stopnia). Najwięcej, po 16 tekstów, ogłosiły Marlena Gęborska i Dorota Sochocka, następnie Dominika Paleczna (15 tekstów) oraz Małgorzata Caban (14 tekstów).

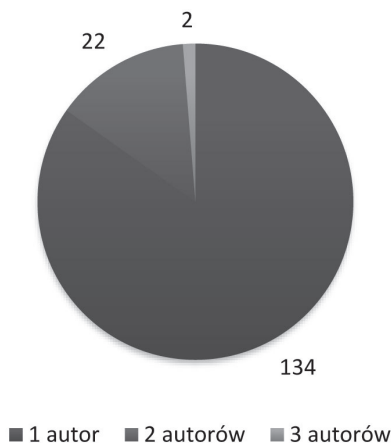
Zdecydowana większość członków KNB (81%) ma na swoim koncie nie więcej niż 5 publikacji, z czego 47% osób napisało jedną.

³ Bibliosfera.net jest portalem internetowym współtworzonym przez Paulę Milewską, Krzysztofa Lityńskiego, Dominikę Paleczną, Marcina Ludkiewicza, Joannę Potęgę, Sylwię Piekarską, Dorotę Sochocką, Jakuba Bartolika i Kubę Kołakowskiego. Na stronie publikowane są artykuły dotyczące bibliologii i bibliotekarstwa, konkursy, informacje dla bibliotekarzy oraz recenzje publikacji i sprawozdania z konferencji naukowych.

Wykres 6. Publikacje poszczególnych członków Koła Naukowego Bibliotekoznawców
 Źródło: Opracowanie własne.

Na uwagę zasługuje zjawisko jednoautorstwa – wyodrębniono 134 publikacje (85%) jednego autora (wykres 7). Wieloautorstwo dominuje w przypadku sprawozdań (w liczbie 15), 22 (14%) tego typu publikacje zostały przygotowane przez dwóch autorów, a jedynie 2 (1%) przez trzech⁴. Świadczy to o samodzielności członków KNB w zakresie podejmowania tematów badawczych.

Wykres 7. Wieloautorstwo członków KNB

Źródło: Opracowanie własne.

Tematyka publikacji według UKD

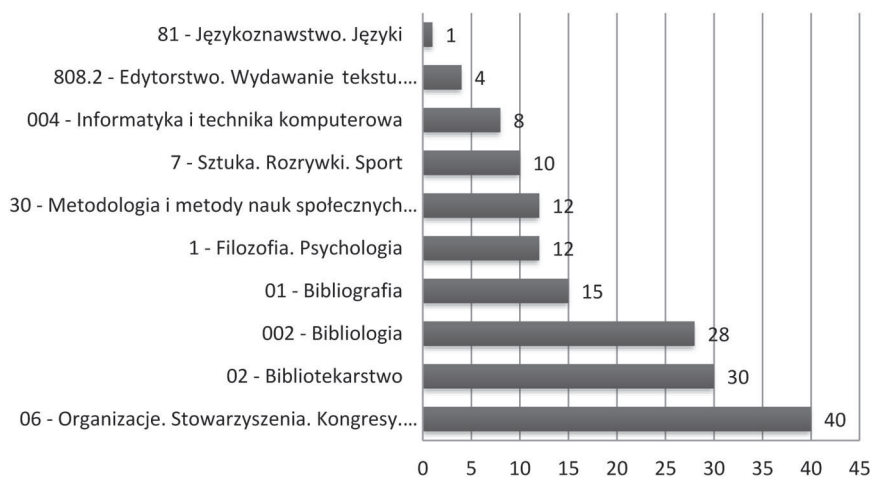
Ostatnim analizowanym aspektem była treść publikacji – podzielono je według symboli Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej (wykres 8), przy zachowaniu pewnego stopnia uogólnienia tematyki. Wynikało to z rozległości tematycznej analizowanych tekstów, zatem zbyt szczegółowa klasyfikacja publikacji nie byłaby najwłaściwsza; skupiono się na przyporządkowaniu materiałów do głównych dziedzin nauki, a bardziej szczegółowych symboli UKD użyto w przypadku treści obejmujących informację naukową i bibliotekoznawstwo.

Najwięcej tekstów o tej tematyce autorstwa członków KNB (25%) dotyczy sprawozdań z działalności instytucji, organizacji oraz relacji z konferencji naukowych. Problematykę bibliotekarstwa poruszono w 19% ogólnej liczby publikacji. Autorzy opisywali m.in. kwe-

⁴ Nie uwzględniono książek opublikowanych pod czyjąś redakcją, ponieważ nie są to publikacje napisane samodzielnie.

stie związane z opracowaniem zbiorów, wizytę w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Jaworznie, działalność Biblioteki Naukowej Głównego Instytutu Górnicztwa w Katowicach, zalety komputeryzacji bibliotek oraz funkcjonowanie bibliotek brytyjskich. W 17% tekstów przybliżono zagadnienia dziedziny ogólnej, czyli bibliologii, m.in. krótką biografię Shiyali Ramamrity Ranganathana, historię bibliotek starożytnych, targi książek czy sylwetki bibliofilów pochodzących z Górnego Śląska. Rzadziej podejmowano problematykę bibliografii – publikacje na ten temat stanowią 9% analizowanych źródeł.

Prace z kręgu filozofii i psychologii stanowią 7%, a dotyczą m.in. sposobów uczenia się, egzystencjalizmu Alberta Camusa, wypalenia zawodowego oraz *shock advertising*. W 8% publikacji skupiono się ogólnie na problemie nauki i sposobach nauczania, temat sztuki i sportu (tj. sztuki walki, anime, manga) pojawił się w 6% publikacji, zagadnienia informatyczne – w 5% publikacji, zagadnienia edytorstwa i wydawnictw – w 3% tekstów, a problematyki języków dotyczył zaledwie 1% publikacji.

Wykres 8. Tematyka publikacji według UKD

Źródło: Opracowanie własne.

Zakończenie

Z przeprowadzonej analizy można wywnioskować, że nastąpił spadek aktywności publikacyjnej członków KNB, spowodowany tym, iż obecnie mniej studentów należy do tej organizacji. Mimo to przedstawi-

ciela Koła nadal starają się aktywnie włączać w nurt badań naukowych Instytutu, o czym świadczą chociażby artykuły należących do KNB studentów studiów III stopnia, ogłoszone w ważnych dla jednostki zbiorach, jak „*Studia Bibliologiczne*” (t. 20, *Z życia książki. Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych oraz konteksty. Prace dedykowane Profesorowi Leonardowi Ogiermanowi*, pod redakcją A. Tokarskiej, Katowice 2015), *Literatura dla dzieci i młodzieży (1945–1989)* (t. 3, pod redakcją Krystyny Heskiej-Kwaśniewicz i Katarzyny Tałuć, Katowice 2013) oraz *Literatura dla dzieci i młodzieży* (t. 4, pod redakcją K. Heskiej-Kwaśniewicz i K. Tałuć, Katowice 2014). Zbadany materiał wyraźnie wskazuje, że członkowie katowickiego KNB najczęściej publikują w „Nowej Bibliotece” – organie naukowym Instytutu, który jest adresowany do młodych adeptów nauki. Chętnie dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniami w artykułach poświęconych znanym osobom, instytucjom publicznym, poszczególnym publikacjom, w tekstach prezentujących analizy bibliotekarstwa i czytelnictwa, czasopisma, literaturę, sztukę, nowoczesne technologie itd. Ogłaszają sprawozdania, także te z corocznych konferencji organizowanych przez KNB⁵, a od roku 2014 dokumentują bieżącą działalność Koła w corocznych sprawozdaniach ze swojej działalności.

Literatura

- Bajor, A. (2014). Nowa Biblioteka. Zeszyty Monograficzne Koła Naukowego Bibliotekoznawców Uniwersytetu Śląskiego (2010-2014). W: B.M. Powichrowska (red.) *W kierunku gospodarki elektronicznej – wyzwania, narzędzia, dobre praktyki*. (t. 2, *Publikacje elektroniczne w nauce i praktyce*, s. 102–117). Białystok: Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku.
- Kristanova, E. (2010). Na marginesie wydawnictwa młodych bibliotekoznawców. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum*, (16), 351–355.
- Kubiak, A., Blecharz, P. (2006). Koła naukowa przy instytutach bibliotekoznawstwa. *EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy*, (5). Pobrane z: http://www.ebib.pl/2006/75/kubiak_blecharz.php. (14.11.2017).
- Ladorucki, J. (2007). Koło naukowe jako szkoła twórczego działania. W: J. Konieczna (red.) *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego. Praca zbiorowa* (s. 185–190). Łódź: Wydawnictwo Ibidem.

⁵ Spis konferencji oraz sprawozdania dostępne na stronie Koła: <http://www.knb.ibin.us.edu.pl/konfrencje/nasze-konferencje/>.

Łakomy, A. (2015). Czasopismo naukowe „Nowa Biblioteka” – geneza, założenia programowe, plany. *Forum Bibliotek Medycznych*, 1(15), 292–297.

Tekst w wersji poprawionej wpłynął do redakcji 20 listopada 2017 r.

Karolina Żuk

A Student's Circle of Infologists
The Institute of Library Science and Scholarly Information
University of Silesia in Katowice
Supervisor: dr Agnieszka Gołda
e-mail: kaja.zuk@gmail.com

**Bibliometrical analysis of the publications of the members
of the Student's Circle of Library Scientists at the Institute
of Library Science and Scholarly Information
of the University of Silesia in Katowice (2007–2016)**

Abstract: The article analyses the publications of the members of the Student's Circle of Library Scientists which operates at the Institute of Library Science and Scholarly Information of the University of Silesia in Katowice, published in the years 2007–2016⁶. The analysis indicates the number of texts which were published by students in the particular years, manifesting upward and downward trends. One enumerated the types of the scholarly publications of the members of the Circle (electronic and traditional ones; editorship of books, authorship of chapters in books and articles in periodicals and on the internet). One examined the phenomenon of the authorship and the multi-authorship which is manifested in the materials which were analysed. One also presented a division of the subject matter of the texts according to the Universal Decimal Classification.

Keywords: Bibliometrical analysis. The Institute of Library Science and Scholarly Information. Katowice. A Student's Circle of Library Scientists. University of Silesia in Katowice

⁶ The bibliographical directory is available online: <http://www.knb.ibin.us.edu.pl/wp-content/uploads/2012/11/Bibliografia-Cz%C5%82onk%C3%B3w-Ko%C5%82a.pdf>